

แผนปฏิบัติการ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม
(ฉบับแก้ไขปรับปรุง)

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม
โทร ๐ ๔๓๗๗ ๗๕๖๑ โทรสาร ๐ ๔๓๗๗ ๗๕๔๙

คำนำ

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม เป็นหน่วยงานส่วนกลาง มีฐานะเทียบเท่ากอง สังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมใน ส่วนภูมิภาคในระดับจังหวัด ดังนั้น ภารกิจที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคามดำเนินการอยู่จึงมีส่วน เกี่ยวข้องกับกระทรวงวัฒนธรรม และจังหวัดมหาสารคามโดยตรง

เพื่อให้ภารกิจของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคามได้ขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนการ ปฏิรูปประเทศ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรม และประเด็นยุทธศาสตร์ของกระทรวง วัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคามจึงได้จัดทำ **แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม (ฉบับแก้ไขปรับปรุง)** ขึ้น สำหรับใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ ราชการ

กลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม
เมษายน ๒๕๖๔

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ สภาพบริบททั่วไปของจังหวัด	๑
ส่วนที่ ๒ กรอบแนวคิดและนโยบายที่เกี่ยวข้อง	๑๕
ส่วนที่ ๓ แผนปฏิบัติการของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม	๒๘

ส่วนที่ ๑ สภาพบริบททั่วไปของจังหวัด

ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดมหาสารคาม

๑. ประวัติจังหวัดมหาสารคาม

เมืองมหาสารคามถือว่าเป็นเมืองแหล่งโบราณคดีที่สำคัญและยาวนานมาหลายร้อยปี โดยพบหลักฐานทางโบราณคดีที่ได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยคุปตะตอนปลาย และปลายของอินเดียผ่านเมืองพุกามมาในรูปแบบของศิลปะสมัยทวารวดี เช่น บริเวณเมืองกันทรวิชัย (โคกพระ) และ นครจำปาศรี (อำเภอนาดูน) โดยพบหลักฐานเป็นพระยืนกันทรวิชัย พระพิมพ์ดินเผา ตลอดจนพระบรมสารีริกธาตุ นอกจากนั้นแล้วยังได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ผ่านมาจากทางชาติขอมในรูปแบบสมัยลพบุรี เช่น กู่สันตรัตน์ กู่บ้านเขวา กู่บ้านแดงและกู่อื่น ๆ รวมไปถึงจนถึงเทวรูปและเครื่องปั้นดินเผาของขอมอยู่ตามผิวดินทั่ว ๆ ไปในจังหวัดมหาสารคาม

มหาสารคามตั้งอยู่ตอนกลางของภาคอีสานมีชนหลายเผ่า เช่น ชาวไทยพื้นเมือง พุทธภาษาอีสานชาวไทยย้อ และชาวผู้ไท ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีฮีตสิบสอง ประกอบอาชีพด้านกสิกรรมเป็นส่วนใหญ่ ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายมีการไปมาหาสู่กันช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยกันตามแบบของคนอีสานทั่วไป

เมืองมหาสารคามนี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านลาดกุดยางใหญ่ขึ้นเป็นเมือง เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๔๐๘ โดยแยกพื้นที่และพลเมืองราวสองพันคนมาจากเมืองร้อยเอ็ดและโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อมให้ท้าวมหาชัย (กวด) เป็นพระเจริญราชเดช เจ้าเมือง มีท้าวบัวทอง เป็นผู้ช่วยขึ้นกับเมืองร้อยเอ็ดต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้แยกเมืองมหาสารคามขึ้นกับกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๒ และร้อยเอ็ดได้แบ่งพลเมืองที่ให้อีกเจ็ดพันคน พลเมืองเดิมอพยพมาจากเมืองจำปาศักดิ์ ท้าวมหาชัยและท้าวบัวทองนั้นเป็นบุตรหลานโดยตรงของพระยาศรีดิวงศา (สีลัง) เจ้าเมืองคนที่ ๒ ของเมืองร้อยเอ็ดเดิมกองบัญชาการ ของเมืองมหาสารคาม ตั้งอยู่เนินสูงแห่งหนึ่งใกล้กุดนางไยได้สร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และศาลมเหศักดิ์ ขึ้นเป็นที่สักการะของชาวเมืองต่อมาสร้างวัดดอนเมืองแล้วเปลี่ยนชื่อเป็นวัดข้าวฮ้าว (วัดธัญญาวาส) และได้ย้ายกองบัญชาการ ไปอยู่ริมหนองกระทุ่มด้านเหนือของวัดโพธิ์ศรีปัจจุบันในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ หม่อมเจ้านพมาศ นวรัตน์ เป็นปลัดมณฑลประจำจังหวัด โดยความเห็นชอบของพระมหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิริยะศิริ) ได้ย้ายศาลากลางมาอยู่ ณ ที่ตั้งกลางหลังเดิม (ที่ว่ากล่าวอำเภอเมืองปัจจุบัน) และในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ย้ายศาลากลางมาอยู่ที่ปัจจุบันคือบ้านหนองแวงนาง ตำบลแวงนาง มีผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองหรือผู้ว่าราชการจังหวัด รวม ๕๐ คน ปัจจุบันมีนายเกียรติศักดิ์ ตรงศิริ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม

๒. ด้านกายภาพ

๒.๑ ที่ตั้งและขนาดจังหวัดมหาสารคามตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีพื้นที่ทั้งหมด ๕,๒๒๘,๘๔๓ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓.๓๑ ล้านไร่ มีพื้นที่เป็นอันดับที่ ๑๕ ของภาค และเป็นอันดับ ๔๒ ของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดบุรีรัมย์

๒.๒ ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ เป็นพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๑๓๐ - ๒๓๐ เมตร มีลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน มีฤดู ๓ ฤดู ประกอบด้วยฤดูร้อน ฤดูฝนและฤดูหนาว

๓. ด้านการเมืองการปกครอง

๓.๑ ประชากร มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๙๓๖,๘๘๓ คน แบ่งเป็นชายจำนวน ๔๖๔,๖๐๐ คน เป็นหญิงจำนวน ๔๗๒,๒๘๓ คน มีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยประมาณ ๑๘๐.๐๕ คน/ตารางกิโลเมตร

๓.๒ เขตการปกครอง จังหวัดแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๓ อำเภอ ๑๓๓ ตำบล หมู่บ้านจำนวน ๑,๙๔๔ หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล ๑๒๓ แห่ง เทศบาลเมือง ๑ แห่ง เทศบาลตำบล ๑๘ แห่ง

๔. แหล่งท่องเที่ยว

๔.๑ แหล่งท่องเที่ยวทางประเพณีและวัฒนธรรม มีดังนี้

(๑) งานนมัสการพระธาตุนาดูน อำเภอนาดูน เป็นงานประเพณีประจำปีซึ่งจัดขึ้นในช่วงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี เพื่อเป็นการนมัสการองค์พระธาตุ ในงานมีขบวนแห่ประเพณี ๑๒ เดือน การแสดงตำนาน นครจัมปาศรี

(๒) งานบุญเบิกฟ้า จัดขึ้นในวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี ถือเป็นงานประเพณีประจำปี ของชาว จังหวัดมหาสารคาม และเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ซึ่งมีแนวความคิดที่ฟื้นฟูเกี่ยวกับการทำนา เพื่อให้คนทั้งหลายได้ตระหนักถึงความสำคัญของชาวนา และการบำรุงดิน อันเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตข้าว กำหนดจัดงาน ๑๐ วัน ๑๐ คืน

(๓) งานออนซอนกลองยาว เป็นงานประเพณีของชาวอำเภอลำทะเมนชัย ซึ่งทุกหมู่บ้าน มีคณะกลองยาว โดยมีการผลิตกลองยาวเสียงดี ไว้สำหรับประกวดกลองยาวชิงชนะเลิศระดับประเทศ ซึ่งจะจัดงานหลังวันมาฆบูชาประมาณ ๑ เดือน หรือประมาณกลางเดือนมีนาคมของทุกปี

(๔) งานประเพณีแข่งเรือยาว ลอยกระทง ล่องเรือไฟ เป็นงานประเพณีชาวพุทธที่ได้ปฏิบัติสืบทอด กันมากระทั่งปัจจุบัน จะจัดขึ้นในวันออกพรรษา เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมประเพณีอันดีงาม สถานที่จัดงานบริเวณบึงบอน ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย

(๕) งานบุญพาข้าวลิง หรือบุญเลี้ยงอาหารลิง เป็นงานประจำปีของชาวอำเภอกอสุ่มพิสัย ยึดเอา วันที่ ๒ เมษายนของทุกปีเป็นวันจัดงาน เพื่อหารายได้สมทบเป็นกองทุนจัดซื้ออาหารไว้เลี้ยงฝูงลิงตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นการแสดงออกในการทำบุญให้ทานแก่สัตว์

(๖) พระพุทธรูปมณฑล ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

เป็นพระพุทธรูปยืนข้างต้นโพธิ์จนโคนต้นโพธิ์ห่อหุ้มไปบางส่วน มีลักษณะเป็นพระที่ทำมาจากหินทราย ศิลปะยุคทวารวดี สูงราว ๔ เมตร พระพุทธรูปองค์นี้เป็นพระพุทธรูปสำคัญของจังหวัดมหาสารคาม ด้วยมีความเก่าแก่จนกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนให้เป็นวัตถุสำคัญและเป็นสมบัติของชาติ

(๗) พระพุทธมิ่งเมืองหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงพ่อพระยืน” ตั้งอยู่ที่วัดสุวรรณาวาสไม่ไกลจาก พระพุทธรูปองค์ ด้วยเป็นพระที่มีตำนานการสร้างร่วมกัน ถูกสร้างขึ้นมาพร้อมๆ กันด้วยวัตถุประสงค์การสร้าง เดียวกัน ลักษณะเป็นพระที่ทำมาจากศิลาแลงสูงราว ๔ เมตร กว้าง ๑ เมตร เป็นศิลปะแบบทวารวดีเช่นเดียวกัน กับพระพุทธรูป

(๘) วัดป่าวังน้ำเย็น ตำบลเก็ง อำเภอมะนังมหาสารคาม วัดแห่งนี้มีศาลาการเปรียญไม้ที่ใหญ่หึมา สร้างโดยใช้เสาไม้สักนับร้อยๆ ต้น ภายในวัดยังมีเจดีย์ศรีมหาสารคาม ที่องค์เจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูปทองคำ ๓ องค์ พระเนื้อผง ๘๔,๐๐๐ องค์ พระบูชา ๘๔,๐๐๐ องค์ รวมถึงพระพิมพ์เก่าแก่จาก กรุพระนาคน

๔.๒ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีดังนี้

(๑) วนอุทยานโกสัมพี ตั้งอยู่ที่บ้านหัวขวาง ตำบลหัวขวาง อำเภอกอสมพิสัย มีเนื้อที่ประมาณ ๑๕๐ ไร่ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำชี มีสภาพเป็นป่าเบญจพรรณ มีต้นไม้หลากหลายชนิด ทำให้ทัศนียภาพร่มรื่น นอกจากนี้ ยังมีฝูงลิงแสมขนสีทองอาศัยอยู่บนพันตัว

(๒) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุนลำพัน ตั้งอยู่ที่ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๓๕๐ ไร่ ภายในเป็นป่าพรุน้ำจืด หรือป่าทามผสมกับป่าบกทำให้มีความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ป่าเป็นที่อยู่ ของปูทูลกระหม่อม หรือปูแปง ซึ่งเป็นปูที่หายากและพบเพียงแห่งเดียวที่ป่าคุนลำพัน

(๓) อุทยานวังมัจฉา ตั้งอยู่ที่บ้านโขงกุดหวาย ตำบลเก็ง อำเภอมะนังมหาสารคาม มีพื้นที่เป็นเกาะล้อมรอบ ด้วยน้ำเป็นแหล่งปลาชุกชุม บนเกาะมีสัตว์ป่าหลากหลายชนิดเหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อน และชมธรรมชาติ

(๔) สะพานไม้วัดป่าวังเกาะเก็ง ตั้งอยู่ที่ตำบลเก็ง อำเภอมะนังมหาสารคาม วัดป่าแห่งนี้มีที่ที่สะพาน ไม้ ด้วยวัดป่าวังเกาะเก็งตั้งอยู่ในพื้นที่ดินที่ถูกน้ำชีหลงล้อมรอบจนมีสภาพเป็นเกาะ พระอาจารย์ภมม (หลวง พ่อดู่) จึงได้ร่วมกับชาวบ้านและนักศึกษาที่มาออกค่ายอาสาพัฒนาก่อสร้างสะพานแห่งนี้ ตัวสะพานได้นำแบบมาจากสะพานมอญ และได้เพิ่มศาลาพักตรงกึ่งกลางเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของผู้คน ทั้งนี้ บริเวณคั้ง น้ำใต้สะพานมีฝูงปลาชะโดยักษ์อาศัยอยู่จำนวนมาก นอกจากนี้ภายในวัดมีลักษณะเป็นป่ารกที่มีฝูงหมูป่าเป็นจำนวนมาก

(๕) สะพานไม้แกดำ ตั้งอยู่ที่ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง เป็นสะพานไม้ยาวประมาณ ๑ กิโลเมตร ทอดจากชายฝั่งหนองแกดำด้านวัดดาวดึงษ์แกดำ ไปยังหมู่บ้านหัวขัว คำว่า ขัว ภาษาอีสานแปลว่า สะพาน ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งมานี้จะเป็นไปได้ว่า สะพานและหมู่บ้านสร้างขึ้นมาพร้อมๆ กันคนแก่คนเฒ่าที่รู้จักในหมู่บ้านอายุ ๘๐ กว่าปี ก็บอกว่าเกิดมาก็เห็นสะพานอยู่อย่างนี้แล้วเหมือนกัน แต่ถ้าถามถึงคนผู้สร้างสะพานล้นล้มหาย ตายจากไปหมดแล้ว จึงประมาณอายุของสะพานได้น่าจะ ๑๐๐ ปี สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการไปมาหาสู่กันระหว่าง คน ๒ ฟากฝั่งหนอง

สภาพการดำเนินงานวัฒนธรรม

๑. ด้านสังคม

ในจังหวัดมหาสารคาม มีกลุ่มชาติพันธุ์ของคนตามที่ตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่อดีตและอพยพเข้ามา สามารถแยกได้ดังนี้

๑. ไทยอีสาน หรือไทยลาว อพยพมาจากอาณาจักรศรีสัตนาคนหุตล้านช้าง เวียงจันทน์ ซึ่งอพยพกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของจังหวัด

๒. ไทยย้อ ถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองหงสาตอนเหนือของประเทศลาว มีพรมแดนติดต่อกับจีน พุทธศักราช ๒๓๕๑ สมัยรัชกาลที่ ๑ ได้อพยพลงมาตามแม่น้ำโขง และถูกกวาดต้อนลงมาช่วย สมัยรัชกาลที่ ๓ เวียงจันทน์ตกอยู่ภายใต้การปกครองของกรุงรัตนโกสินทร์ จึงได้อพยพมาย้อยู่ที่บ้านท่าขอนยาง ปัจจุบันอยู่ในพื้นที่อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามซึ่งยังคงมีการรักษาเอกลักษณ์ทางภาษา และขนบธรรมเนียม ประเพณีของกลุ่มไว้อย่างเหนียวแน่น

๓. ไทยเชื้อสายเขมร ซึ่งอยู่เขตติดต่อจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ เป็นกลุ่มชนที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมานาน จนกระทั่งมีความรู้สึกเป็นคนไทย ปัจจุบันมีกลุ่มชนในเขตอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยที่บ้านเมืองเจ็ย และบ้านเมืองเสื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้รับความไว้อย่างเหนียวแน่น

๔. ไทยส่วย หรือกูย เป็นคนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในแถบบ้านสะเดาหวาย ตำบลนาภู อำเภอยางสีสุราช และบ้านน้ำจ้อย บ้านโนนจาน บ้านโนนป่อ ตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย ซึ่งเข้ามาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เดิมอาศัยอยู่ที่จังหวัดสีทันดอนตอนใต้ของประเทศลาว มีเอกลักษณ์วัฒนธรรมเป็นของตนเอง

๕. ไทยโคราช อพยพมาจากจังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยรวมกลุ่มกันอยู่ที่บ้านหม้อ ตำบลเขวา อำเภอเมืองมหาสารคาม มีอาชีพช่างปั้นหม้อ และตระเวนออกขายตามที่ต่าง ๆ พร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีของตนเอง และกลุ่มบ้านภารแ่อน ตำบลภารแ่อน อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๖. ไทยญวน อพยพมาจากประเทศเวียดนาม กระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายจังหวัด ในส่วนของจังหวัดมหาสารคาม ประกอบอาชีพค้าขายอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม และแหล่งที่มีความเจริญด้านเศรษฐกิจ ยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นของตนเองไว้

๗. ไทยจีน อพยพมาจากประเทศจีน ในรุ่นของบรรพบุรุษ ตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายอยู่ในแหล่งความเจริญ เป็นกลุ่มที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ ๑ แสดงกลุ่มชนของจังหวัดมหาสารคาม

ชื่อกลุ่มชน	สถานที่อาศัย
๑. ไทยอีสาน	อยู่กระจายตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอ
๒. ไทยย้อ	อยู่ในเขตอำเภอกันทรวิชัย
๓. ไทยเชื้อสายเขมร	อยู่ในเขตอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยและอำเภอยางสีสุราช

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ชื่อกลุ่มชน	สถานที่อาศัย
๔. ไทยส่วย	อยู่ในอำเภออย่างสี่สุราษฎร์และอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย
๕. ไทยโคราช	อยู่ในเขตตำบลเขวา อำเภอเมืองมหาสารคาม บ้านการแอน ตำบลการแอน อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย
๖. ไทยญวน	อยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม
๗. ไทยจีน	อยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามเป็นส่วนใหญ่และกระจายอยู่ทุกอำเภอที่มี แหล่งความเจริญทางเศรษฐกิจ

๒. เครือข่ายทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย

๑. สภาวัฒนธรรมประกอบด้วย

๑.๑ สภาวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม

๑.๒ สภาวัฒนธรรมอำเภอ จำนวน ๑๓ แห่ง ได้แก่

- สภาวัฒนธรรมอำเภอเมืองมหาสารคาม
 - สภาวัฒนธรรมอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย
 - สภาวัฒนธรรมอำเภอโกสุมพิสัย
 - สภาวัฒนธรรมอำเภอวาปีปทุม
 - สภาวัฒนธรรมอำเภอบรบือ
 - สภาวัฒนธรรมอำเภอเชียงยืน
 - สภาวัฒนธรรมอำเภอกันทรวิชัย
 - สภาวัฒนธรรมอำเภอนาเชือก
 - สภาวัฒนธรรมอำเภอนาคู
 - สภาวัฒนธรรมอำเภอแกลง
 - สภาวัฒนธรรมอำเภออย่างสี่สุราษฎร์
 - สภาวัฒนธรรมอำเภอกุฉินารายณ์
 - สภาวัฒนธรรมอำเภอชื่นชม

๑.๓ สภาวัฒนธรรมตำบล จำนวน ๑๓๓ แห่ง

๑.๔ สภาวัฒนธรรมหมู่บ้าน จำนวน ๑ แห่ง คือ สภาวัฒนธรรมหมู่บ้านโขงกุดหวาย ตำบลแก้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม (สภาวัฒนธรรมหมู่บ้านแห่งแรกของประเทศไทย)

๒. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่

- ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ศูนย์วัฒนธรรมสถาบันราชภัฏมหาสารคาม

๓. กลุ่มสมาชิกอาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม

(อส.มศ.)

- อำเภอเมืองมหาสารคาม จำนวน ๒๐ คน

- อำเภอกันทรวิชัย จำนวน ๒๐ คน
- อำเภอนาดูน จำนวน ๒๐ คน

๓. งานประเพณีและเทศกาลของท้องถิ่น

๓.๑ งานบุญเบิกฟ้า เป็นงานประเพณีสำคัญของท้องถิ่นถือเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีแนวความคิดที่ฟื้นฟูประเพณีเกี่ยวกับการทำนา เพื่อให้คนทั้งหลายได้ตระหนักถึงความสำคัญของการทำนาและการบำรุงดิน อันเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตข้าว กำหนดจัดงาน ๑๐ วัน ๑๐ คืน ระยะเวลาที่จัดคือ ขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี

๓.๒ งานนมัสการพระบรมธาตุนาดูน เป็นงานที่ชาวอำเภอนาดูนและจังหวัดมหาสารคาม จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน ๓ หรือวันมาฆบูชาของทุกปี กำหนดจัดงาน ๙ วัน ๙ คืน ในงานมีกิจกรรมนมัสการพระบรมธาตุนาดูน กิจกรรมทำบุญตักบาตร และเวียนเทียน ชมชบวนแห่ประเพณี ๑๒ เดือน และชมมหรสพสมโภชฟรีตลอดงาน

๓.๔ งานบุญพาข้าวลึง หรืองานบุญเลี้ยงอาหารลึง เป็นงานประจำปีของชาวอำเภโกสุมพิสัย จัดขึ้นในวันที่ ๒ เมษายนของทุกปี มีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้สมทบเป็นกองทุนจัดซื้ออาหารไว้เลี้ยงผู้ลึงตลอดทั้งปี ถือเป็นงานแสดงออกเกี่ยวกับการทำบุญให้ทานแก่สัตว์ที่อยู่อาศัยและมาพึ่งพาชุมชน

๓.๕ งานออนซอนกลองยาว เป็นงานประจำปีของชาวอำเภวาปีพทุม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมดนตรีกลองยาว ซึ่งเป็นของดีพื้นบ้าน โดยในงานจะมีการประกวดกลองยาวชิงชนะเลิศระดับประเทศ งานจัดในช่วงปลายเดือนธันวาคมของทุกปี

๓.๖ งานประเพณีแข่งเรือยาว ลอยกระทง ล่องเรือไฟ เป็นงานประเพณีที่ชาวพุทธได้ปฏิบัติสืบทอดติดต่อกันจนกระทั่งปัจจุบัน จะดำเนินการในวันออกพรรษา กำหนดจัดขึ้นเพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมประเพณีอันดีงามไว้ ซึ่งก่อให้เกิดความสามัคคีและความเข้าใจอันดีต่อกัน สถานที่จัดงานบริเวณบึงบอน ตำบลหัวขวาง อำเภโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๓.๗ เทศกาลแสงบุญปฏิบัติธรรม กำหนดจัดขึ้นในช่วงเทศกาลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้แก่ เทศกาลวันมาฆบูชา และเทศกาลวันวิสาขบูชา โดยจัดหลักสูตรการปฏิบัติธรรม ๕ วัน ๔ คืนตามแนวทางสติปัฏฐาน ๔ จัดขึ้น ณ บริเวณพระบรมธาตุนาดูน พุทธมณฑลอีสาน อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

๔. แหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญา

๔.๑ บ้านหม้อ อยู่ที่ตำบลเขวา อำเภเมืองมหาสารคาม ห่างจากตัวจังหวัดไปตามทางหลวงสายมหาสารคาม - ร้อยเอ็ด ประมาณ ๔ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าไปอีกประมาณ ๒ กิโลเมตร ชาวบ้านมีอาชีพปั้นหม้อดินเผา ซึ่งชาวอีสานใช้ใส่น้ำและเป็นภาชนะในการปรุงอาหาร คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดนครราชสีมา ยึดการปั้นหม้อเป็นอาชีพหลัก การทำนาเป็นอาชีพรอง ดินที่ใช้ปั้นหม้อได้จากหนองน้ำใกล้บ้าน เรียกว่า หนองเบน การปั้นหม้อ ยังใช้กรรมวิธีแบบดั้งเดิมด้วยการนำดินมาขึ้นรูปปากหม้อก่อน แล้วใช้ความชำนาญของมือและเข่าหมุนเพื่อขัดปากหม้อให้กลมโดยไม่ใช้แป้นหมุนใช้ไม้แบนตีด้านนอก อีกมือหนึ่งใช้หินดู (ดินเผารูปโค้งมน) ดุนไว้ภายในหม้อ ตีผิวให้ได้ความหนาสม่ำเสมอจนจดกันหม้อ ขัดผิวให้เรียบด้วยน้ำโคลนเหลว ผึ่งลมไว้ ๒-๓ วัน จึงนำไปเผา

นอกจากการปั่นหม้อแล้วยังมีผลิตภัณฑ์อื่น เช่น ตุ่มน้ำ กาน้ำ เตา เป็นต้นเครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้ ได้รับการพัฒนารูปทรงให้เหมาะสม ทันสมัย ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมซื้อไปใช้และเป็นของที่ระลึกอยู่เสมอ

๔.๒ บ้านหนองเขื่อนช้าง เป็นหมู่บ้านหัตถกรรม ตั้งอยู่ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองมหาสารคาม ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันตกตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๘ มหาสารคาม - โกสุมพิสัย ระยะทาง ๙ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าหมู่บ้านประมาณ ๒ กิโลเมตร หมู่บ้านนี้มีชื่อเสียงในการทอผ้าไหมและผ้าฝ้าย ชาวบ้านแทบทุกคนรู้เรื่องทอผ้าและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปไว้จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ เสื้อ กางเกงขาก๊วย หมอนชนิด กระเป่า ย่อม และอื่น ๆ นับเป็นแหล่งหัตถกรรมที่สำคัญของจังหวัดซึ่งผู้คนในท้องถิ่นและผู้มาเยือนนิยมไปซื้อหาสินค้าพื้นเมืองที่มีคุณภาพดีและราคาย่อมเยา

๔.๓ บ้านแพง อยู่ที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศตะวันตก ๓๘ กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงหมายเลข ๒๐๘ มหาสารคาม - ขอนแก่น เป็นแหล่งทำผลิตภัณฑ์จากกก (ไหล ผือ) ที่มีชื่อเสียงหลายชนิด ได้แก่ เสื้อ กระเป่า หมวก ชุดรองจาน ฯลฯ มีลวดลายงามประณีต เช่น ลายพันเลื้อย ลายกระจับ ลายหมี ลายสร้อยดอกหมาก เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเมืองมหาสารคามนิยมไปเยี่ยมชมและซื้อของฝาก ของที่ระลึกอยู่เสมอ

๔.๔ อุทยานมัจฉาโขงกุดหวาย ตั้งอยู่ที่บ้านโขงกุดหวาย หมู่ที่ ๗ ตำบลแก้ง อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๕ กิโลเมตร ตามเส้นทางมหาสารคาม - กมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ บริเวณอุทยานตั้งอยู่ในกุดหวาย กุด คือ ลำน้ำสั้นๆ ที่ปลายด้าม ไม่มีทางไหลออกสู่ที่อื่น เดิมบริเวณริมฝั่งกุดมีต้นหวายอยู่ทั่วไป ส่วนเนินดินกลางกุดและริมคุ่มน้ำมีหญ้าคา หญ้าแฝก และพันธุ์ไม้ท้องถิ่นหลายชนิด พ.ศ. ๒๕๓๘ เกิดน้ำหลากล้นฝั่งน้ำชีทะลักเข้ากุดหวาย ทำให้ปลาจากลำน้ำมูลว่ายทวนกระแสน้ำตามลำน้ำชีทะลักเข้ากุดหวาย เช่น ปลาเผา (ปลาเผาเป็นปลาไม่มีเกล็ดลำตัวยาวประมาณ ๒ ศอก ชอบว่ายตามผิวน้ำเพื่อหาอาหาร) ปลาตะเพียน ยี่สก นิล ไนและปลาท้องถิ่นอื่นรวมอยู่ด้วย ปัจจุบันปลาเผามีมากกว่าปลาชนิดอื่น ๆ ต่อมาชาวบ้านและหน่วยงานราชการร่วมกันพัฒนาในด้านต่าง ๆ มีการเสริมคันดินให้แข็งแรงปิดกั้นทางน้ำไม่ให้ไหลลงน้ำชี ตกแต่งสถานที่ให้ร่มรื่นสวยงามเหมาะสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อน ดำเนินการโดยสภาวัฒนธรรม หมู่บ้านโขงกุดหวาย

๔.๕ สถาบันวิจัยลัทธิรุกขเวช สถาบันปฏิบัติการนาดูน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทำหน้าที่ศึกษาวิจัยและจัดแสดงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตของชาวอีสาน โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม สิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ อุทยานลานไผ่ หอพรรณไม้อีสาน สวนสมุนไพรและอาคารผลิตสมุนไพรแบบครบวงจร พิพิธภัณฑสถานอีสาน และเส้นทางเดินป่าเพื่อศึกษารัฐธรรมนูญชาติภายในป่าเต็งรัง

๔.๖ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ตั้ง อาคารสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เขตพื้นที่ในเมือง บ้านโนนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม

๔.๗ สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ตั้ง อาคารสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม บ้านโนนศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

๔.๘ วัดมหาชัย วัดมหาชัย (พระอารามหลวง) เดิมชื่อ "วัดเหนือ" เป็นวัดคู่บ้านคู่อำเภอเมืองมหาสารคาม ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๘ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยพระเจริญราชเดช (กวด) เจ้าเมืองมหาสารคามคนแรก ร่วมกับประชาชนชาวมหาสารคามช่วยกันก่อสร้างขึ้นให้เป็นวัดประจำเมือง ตั้งอยู่บนเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ๓ งาน ๘๒ ตารางวา มีพระญาครูสุวรรณดี ศิลสงวร เป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ พระสารคามมณี (สาร ภวภูตานนท์) เจ้าอาวาสวัดรูปที่ ๑๘ เป็นเจ้าคณะจังหวัดมหาสารคามได้ขอเปลี่ยนชื่อจาก "วัดเหนือ" เป็น "วัดมหาชัย" และเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๗ วัดมหาชัยได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญและโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินให้ส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม อัญเชิญมาทอดถวายเป็นประจำทุกปี เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๙ กรมการศาสนาได้ประกาศให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง "ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" หรือหอพิพิธภัณฑสถานสำหรับเก็บรักษาและจัดแสดงโบราณวัตถุรวมทั้งเอกสารโบราณอีสานซึ่งพระอริยานุวัตร เขมรจारी อดีตเจ้าอาวาสได้เก็บรวบรวมมาจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้บริการให้ผู้สนใจเข้าเยี่ยมชม ศึกษา และเรียนรู้ทุกวัน

๕. เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

๕.๑ ปูทุลกระหม่อม หรือปูแปง ได้รับพระราชทานชื่อเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๖ มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ ว่า *Thaipotamon Chulaporn* ชื่อสามัญว่า **Mealy crab** ลักษณะพิเศษคือ ตัวโตกว่าปูนา มีกระดองแข็ง สีสวยสด มีไข่โตขนาดเมล็ดขนุนสีขาวขุ่นคล้ายเมล็ดข้าวโพดที่นึ่งสุกแล้ว มดหรือแมลงจะกินไข่ปูแปงไม่ได้ อาศัยอยู่เฉพาะในรูเท่านั้นไม่ออกนอกบริเวณดิน หาดอาหารกินบริเวณปากรูส่วนมากหากินในเวลากลางคืน ชอบกินลูกน้ำ ยุง แมลง กิ้งกือ ไส้เดือน การดำรงชีวิตชอบอยู่โดดเดี่ยว ไม่รวมกลุ่ม ผสมพันธุ์และวางไข่ราวเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม ลักษณะเด่น คือ กระดองเป็นสีม่วงเปลือกมันเงา ชอบบ้ำตา ชอบกระดองและก้ามหนีบทั้งสองข้างมีสีเหลืองส้ม ตรงปลายก้ามหนีบขาเดินและบริเวณขอบข้างปากมีสีขาว

๕.๒ พระบรมธาตุนาตุน พระบรมธาตุนาตุน เป็นสถูปเจดีย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่ขุดพบเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ในบริเวณที่นาของราษฎรท้องที่ตำบลนาตุน อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม ภายในโลหะที่ขุดได้นั้นมีตลับทรงสูงขนาดเล็กซ้อนกันอยู่ ๓ ชั้น เมื่อเปิดชั้นในสุดได้พบวัตถุสีขาวเล็ก ๆ ชิ้นหนึ่งขนาดปลายเมล็ดข้าวสารหักไหลออกมาพร้อมกับน้ำมันจันทน์ ภายหลังกรมศิลปากรได้ตรวจสอบอย่างละเอียดและยืนยันว่าวัตถุชิ้นนี้ คือ พระบรมสารีริกธาตุแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรือง ของพระพุทธศาสนาในบริเวณนี้ เชื่อกันว่าเป็นที่ตั้งของนครจำปาศรี นครโบราณ ซึ่งมีร่องรอยอายุอยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๓ - ๑๖ (พ.ศ. ๑๒๐๑ - ๑๖๐๐) การขุดพบพระบรมสารีริกธาตุ ทำให้ชาวมหาสารคามทุกหมู่เหล่ามีมติให้สร้างสถูปเจดีย์เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุพร้อมทั้งจัดตั้งพุทธมณฑลอีสานขึ้น เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน โดยกำหนดพื้นที่ก่อสร้าง ณ บริเวณโคกดงเค็ง

ตำบลนาดูน อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ในเนื้อที่ ๙๐๒ ไร่ องค์ประกอบที่สำคัญในการก่อสร้าง พุทธมณฑลประกอบด้วยสถูปเจดีย์ที่จะบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พิพิธภัณฑวัตถุวัฒนธรรมนครจำปาศรี วัดสวนรุกขชาติ สวนสมุนไพร ศาลา แหล่งน้ำ และถนน ซึ่งรัฐบาลไทยได้จัดสรรงบประมาณให้ก่อสร้าง ในชื่อโครงการพุทธมณฑลอีสาน เป็นเงิน จำนวน ๗,๔๘๐,๐๐๐ บาท (เจ็ดล้านห้าแสนแปดหมื่นบาทถ้วน) โดยให้กรมศิลปากรเป็นผู้ออกแบบสถูปเจดีย์ ซึ่งได้ประยุกต์จากรูปทรงของสถูปโลหะที่ขุดพบ ผสมผสานกับ ศิลปกรรมแบบทวารวดี มีความสูง ๕๐.๕๐ เมตร ฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านละ ๓๕.๗๐ เมตร องค์สถูปเจดีย์สร้างนี้มีส่วนประกอบที่สำคัญสามส่วนด้วยกัน คือ ส่วนที่เป็นฐาน ส่วนที่เป็นองค์สถูป และ ส่วนที่เป็นยอด การก่อสร้างองค์สถูปเจดีย์ ในครั้งนี้ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้เป็นประธานในการประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และเมื่อการก่อสร้างองค์สถูปเจดีย์สมบูรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระมหากรุณาธิคุณ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ มาทรงประกอบพิธี อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุขึ้นมาประดิษฐานในองค์สถูปเจดีย์ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๐ เวลา ๑๕.๐๐ น. ชาวจังหวัดมหาสารคาม และคนทั่วไปเรียกสถูปเจดีย์องค์นี้ว่า "พระธาตุนาดูน" และต่อมา ทางราชการโดยกรมศิลปากร ได้พิจารณาเห็นว่าพระธาตุนาดูน ตั้งอยู่บริเวณใจกลางของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแหล่งโบราณคดีตั้งอยู่จำนวนมาก ในประวัติศาสตร์เคยเป็นศูนย์กลางแห่ง พระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การเมือง การปกครอง มาแต่โบราณกาล จึงมีมติให้พระธาตุนาดูนเป็น พุทธมณฑลอีสาน เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นมา และกำหนดวันนมัสการองค์พระธาตุนาดูน คือ วันเพ็ญเดือนสาม หรือวันมาฆบูชาของทุกปี

๕.๓ ศาลหลักเมือง ศาลหลักเมืองประจำจังหวัดมหาสารคาม สร้างขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๔๕๕ เดิมเป็นศาลไม้ ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๙๔ ได้ก่อสร้างศาลหลักเมืองใหม่ และขยายบริเวณที่ตั้ง ศาลให้กว้างขวางออกไปอีกด้วย จนกระทั่งปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ มีการบูรณะศาลหลักเมืองอีกครั้งหนึ่ง โดยให้กรมศิลปากรออกแบบเป็นอาคารจตุรมุข มีทางขึ้นทั้งสองทิศ เสาหลักเมืองทำด้วยไม้ราชพฤกษ์ (ไม้คูณหรือแก่นคูณ) แกะสลักลวดรักปิดทองอย่างสวยงาม ตั้งอยู่หน้าโรงเรียนหลักเมือง ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

๕.๔ พระกัณฑ์วิชัย พระกัณฑ์วิชัย เป็นพระพุทธรูปปางสมาธิเพชร (นั่งขัดสมาธิให้ขา ขวาไขว้ทับขาซ้าย หงายฝ่าเท้าไว้เหนือเข่า) เป็นพระพิมพ์ที่ขุดได้ในช่วงพุทธศักราช ๒๕๑๔-๒๕๑๙ ณ บริเวณชุมชนโบราณ บ้านสระ บ้านโนนเมือง ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นพระพิมพ์แบบปาละวะหรือคุปตะตอนปลาย ซึ่งแผ่เข้ามายังประเทศไทยสมัย อาณาจักรทวารวดี คนทั่วไปเรียกพระพิมพ์ดินเผา รุ่นนี้ว่า "พระพิมพ์กัณฑ์วิชัย" มีอายุประมาณพันกว่าปี กล่าวกันว่าพระพิมพ์รุ่นนี้เป็นพระพิมพ์ที่มีคุณค่าทางพุทธศิลปะและปรัชญาธรรมทางวัตถุสูงยิ่ง ฝีมือการปั้น และการเผาสวยงามประณีต แฝงไว้ด้วยปรัชญาธรรมอันลึกซึ้งตามแนวพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน

ต่อมาสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ศึกษาวิจัย พระพิมพ์ ดินเผาที่พลในแหล่งต่าง ๆ ในภาคอีสาน เพื่อค้นหารูปแบบของพระพิมพ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของ อีสานอย่างแท้จริง สำหรับใช้เป็นแบบสร้างพระพุทธรูปในงานเฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คณะกรรมการฯ ได้มีมติเลือกพระพิมพ์ดินเผากัณฑ์วิชัยชนิดพิมพ์ใหญ่เป็นต้นแบบสำหรับการสร้าง

พระพุทธรูปสำคัญของจังหวัดในปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามของพระพุทธรูปองค์นี้ว่า “พระพุทธกัณฑ์ทวิชัยอภิสัมัยธรรมนายก” ประดิษฐานอยู่ด้านหน้าของสถาบันวิจัยศิลปะ และวัฒนธรรมอีสาน เป็นพระประธานประจำสถาบัน และมีพระประธานกัณฑ์ทวิชัยอีกองค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ในมณฑป ซึ่งตั้งอยู่ด้านหน้าที่ว่าการอำเภอเมืองมหาสารคาม มองเห็นเป็นสง่าให้ผู้เดินทางสัญจรผ่านไปมาได้บูชากราบไหว้ จนกระทั่งทุกวันนี้

๕.๕ พระยืนเมืองกัณฑ์ทวิชัย (พระพุทธมงคล , พระพุทธมิ่งเมือง) พระยืน มีตำนานเล่าขานว่า ท้าวลีนทอง (บุตร) ต้องการจะขึ้นครองเมืองแทนบิดา จึงได้ทำรุนแรงกัณฑ์ทวิชัย (บิดา) จนเสียชีวิตและด้วยความเป็นคนโมโหร้ายจึงได้ฆ่ามารดาด้วย ต่อมาท้าวลีนทองสำนึกบาปกรรมที่ตนได้กระทำได้บาปที่ทำไว้ โดยสร้างพระยืนมงคลแทนบิดา (พระพุทธมงคล) เป็นพระพุทธรูปสมัยทวารวดี สร้างด้วยหินทรายสีแดง ปัจจุบันพระพุทธรูปดังกล่าวประดิษฐานอยู่ที่วัดพุทธมงคล ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกัณฑ์ทวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๑๔ กิโลเมตร พร้อมกันนั้นท้าวลีนทองก็ได้สร้างพระยืนมิ่งเมืองแทนมารดา (พระพุทธมิ่งเมือง) เป็นพระพุทธรูปสมัยทวารวดี สร้างด้วยหินทรายสีแดงเช่นกัน ปัจจุบันพระพุทธรูปดังกล่าวประดิษฐานอยู่ที่วัดสุวรรณาวาส ตำบลโคกพระ อำเภอกัณฑ์ทวิชัย จังหวัดมหาสารคาม สถานที่ตั้งของวัดทั้งสองแห่งนี้อยู่ไม่ห่างกันมากนัก

๕.๖ ผ้าไหมลายสร้อยดอกหมาก ผ้าไหมของจังหวัดมหาสารคามเป็นผ้าที่มีคุณภาพดีเยี่ยมเป็นที่ยอมรับทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ การทอผ้าไหมเป็นอาชีพหนึ่งของชาวมหาสารคาม ถือว่าเป็นภูมิปัญญาที่ได้สร้างสรรค์ความงามของผ้าไหม เนื้อผ้ามันเป็นเงาลวดลายละเอียด สวยงาม สีสันทลากลีสีหลากหลายลวดลาย เป็นที่ต้องใจชวนให้ผู้พบเห็นหลงใหล อยากรับเป็นเจ้าของ ผ้าไหมลายสร้อยดอกหมากเป็นการนำผ้าไหมลายโคมห้าและลายโคมเก้ามาซ้อนเข้าด้วยกันและมีการโอบหุ้มแรงเงาให้ลายแน่นละเอียดมากขึ้น ทำให้เกิดเป็นเงางดงาม มองดูระยิบ จังหวัดมหาสารคามได้กำหนดให้ผ้าไหมลายสร้อยดอกหมากเป็นลายเอกลักษณ์ประจำจังหวัดตั้งแต่วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผ้าไหมลายสร้อยดอกหมากเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน

๕.๗ หมูบ้านกลองยาว ตั้งอยู่ที่บ้านตลาด ตำบลหวาย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม เป็นหมูบ้านที่ผลิตกลองยาวที่มีคุณภาพและชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของวงการดนตรีพื้นเมืองในภาคอีสาน โดยมีรูปแบบและขนาดต่าง ๆ กัน

สภาพการดำเนินงานด้านศิลปะ

๑. แหล่งโบราณสถานและโบราณวัตถุ จังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดที่มีมรดกทางศิลปกรรมเก่าแก่ปรากฏให้เห็นอยู่มากมาย ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ได้แก่ เมืองโบราณ/ชุมชนโบราณ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ดังนี้

ตารางที่ ๙ จำนวนเมืองโบราณ/ชุมชนโบราณ โบราณสถานและโบราณวัตถุ

อำเภอ	ที่	ชื่อโบราณสถาน/โบราณวัตถุ	ที่ตั้ง	หมายเหตุ
เมือง	๑	ภูบ้านเขวา	บ.เขวา ต.เขวา	

ตารางที่ ๙ (ต่อ)

อำเภอ	ที่	ชื่อโบราณสถาน/โบราณวัตถุ	ที่ตั้ง	หมายเหตุ
เมือง	๒	คูน้ำบ้านหมี่	บ.หมี่ ต.เขวา	
	๓	เมืองโบราณเมืองเชียงเหียน	บ.เชียงเหียน ต.เขวา	
กันทรวิชัย	๑	พระพุทธรูปมงคลเมือง	บ.สระ ต.คันธารราษฎร์	วัดพุทธมงคล
	๒	พระพุทธรูปเมือง	บ.โคกพระ ต.โคกพระ	วัดสุวรรณาวาส
	๓	ศิลาจารึกวัดสุวรรณาวาส	บ.โคกพระ ต.โคกพระ	
	๔	อู่มฤคา	บ.สระ ต.คันธารราษฎร์	
	๕	เมืองโบราณกันทรวิชัย	บ.สระ ต.คันธารราษฎร์	
	๖	คูคูขาด	บ.ดอนหนอง ต.ขามเรียง	
	๗	เตาเผาบ้านเขียบ	บ.เขียบ ต.ขามเรียง	
โกสุมพิสัย	๑	แหล่งโบราณคดีโนนฮ่อ	บ.โชคชัย ต.หัวขวาง	
	๒	สิมวัดบ้านตาลเรือ	บ.โคกกลาง ต.เขวาไร่	
แกดำ	๑	คูบ้านตะคุ	บ.ตะคุ ต.วังแสง	
เชียงยืน	๑	คูทอง	บ.คูทอง ต.คูทอง	
	๒	ชุมชนโบราณบ้านเมืองเพ็ง	บ.เมืองเพ็ง ต.คูทอง	
นาเชือก	๑	ดอนดินจี่	บ.ฮีได้ ต.หนองกุง	
	๒	อุโบสถโบราณ	วัดหนองเลา ต.หนองเม็ก	
นาคูน	๑	คูสันตรัตน์	บ.คูโนนเมือง ต.คูสันตรัตน์	
	๒	คูน้ำ	บ้านโพธิ์ทอง ต.พระธาตุ	
	๓	ศาลนางขาว	บ.คูโนนเมือง ต.คูสันตรัตน์	
	๔	สิมวัดโพธาราม	บ.ดงบัง ต.ดงบัง	
	๕	สิมวัดป่าเรไร	บ.หนองพอก ต.ดงบัง	
บรบือ	๑	คูบัวมาศ	บ.กกกอก ต.บัวมาศ	
	๒	วัดบ้านโคกคู	บ้านโคกคู ต.หนองคูขาด	
	๓	ชุมชนโบราณเมืองเห็น	บ.เหล่าใหญ่ ต.โนนราชี	
พยัคฆภูมิพิสัย	๑	ชุมชนโบราณโนนหนองก้าม	บ.ลุ่มพุก ต.เวียงชัย	
	๒	ชุมชนโบราณบ้านคายนุ่น	บ.คายนุ่น ต.ราษฎร์เจริญ	

ตารางที่ ๙ (ต่อ)

อำเภอ	ที่	ชื่อโบราณสถาน/โบราณวัตถุ	ที่ตั้ง	หมายเหตุ
พยุหะภูมิพิสัย	๓	ชุมชนโบราณบ้านชีเหล็ก	บ.ชีเหล็ก ต.เวียงสะอาด	
	๔	ชุมชนโบราณบ้านเมืองเจีย	บ.เมืองเจีย ต.ปะหลาน	
	๕	ชุมชนโบราณบ้านน้ำอ้อมน้อย	บ.น้ำอ้อมน้อย ต.ปะหลาน	
	๖	ชุมชนโบราณบ้านน้ำอ้อมใหญ่	บ.โนนจาน ต.เมืองเตา	
	๗	ชุมชนโบราณบ้านเมืองแล้ง	บ.เมืองแล้ง ต.ปะหลาน	
	๘	ชุมชนโบราณบ้านเมืองเตา	บ.เมืองเตา ต.เมืองเตา	
	๙	ชุมชนโบราณบ้านหารฮี	บ.หารฮี ต.เม็กดำ	
ยางสีสุราช	๑	คูวัดบ้านคู	บ.คู ต.คู	
วาปีปทุม	๑	คูบ้านแดง	บ.แดง ต.วังแสง	
	๒	คูบ้านสนาม	บ.สนาม ต.เสือแก้ว	
	๓	คูมิถิลา	บ.ม่วง ต.หนองพุ่ม	
กุฉีกรัง	๑	ปรางค์กู่กุฉีกรัง	ต.กุฉีกรัง	

๒. ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม มีหน่วยงาน องค์กรเอกชน ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านศิลปะร่วมสมัย ในสาขาต่าง ๆ เช่น ทัศนศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะภาพพิมพ์ ศิลปะภาพถ่าย สถาปัตยกรรม วรรณกรรม ออกแบบแฟชั่น ออกแบบเรขศิลป์ โสตทัศนศิลป์ (คีตศิลป์ นาฏศิลป์ ศิลปะการแสดง) ได้แก่

๑. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นที่ตั้งของหอศิลป์ จำปาศรี จัดแสดงงานศิลปกรรมแห่งชาติ และมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเช่นการคัดเลือกศิลปินร่วมสมัย และศิลปินพื้นบ้าน ทั้งในสาขาทัศนศิลป์ และโสตทัศนศิลป์ เพื่อเชิดชูเกียรติและมอบรางวัล

๒. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จัดแสดงงานด้าน สถาปัตยกรรม การออกแบบผลิตภัณฑ์ ออกแบบเรขศิลป์ ร่วมประกวดการออกแบบแฟชั่นอยู่เป็นประจำ

๓. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นที่ตั้งของหอศิลปะพระพิฆเนศวร ๑ และ ๒ จัดแสดงงานศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นเยาว์ และงานแสดงศิลปกรรมที่องค์กรเอกชนให้การ สนับสนุน เช่น บริษัทโตชิบา การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) เป็นต้น จัดแสดงงานศิลปกรรมของ ศิลปินอิสระ อาจารย์ คณาจารย์และนักศึกษา ต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ

๔. โปรแกรมวิชาศิลปกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จัดแสดงงานศิลปกรรมใน โอกาสต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ

๕. ศิลปินอิสระ จัดแสดงผลงานศิลปกรรมทั้งงานแสดงเดี่ยวและผลงานกลุ่มอยู่ประจำ
สม่ำเสมอ

สภาพการดำเนินงานด้านศาสนา

ศาสนาพุทธ

จังหวัดมหาสารคามมีวัด ๑,๑๐๒ วัด จำแนกเป็นวัดมหานิกาย ๙๙๐ วัด วัดธรรมยุต ๒๔ วัด เป็นวัดราษฎร์ ๑,๑๐๑ วัด เป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิดสามัญ ๑ วัด คือ

- วัดมหาชัย ตำบลตลาด อำเภอเมือง ได้รับการยกฐานะจากวัดราษฎร์เป็นพระอารามหลวง วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๗
- วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา จำนวน ๔๑๗ วัด วัดที่ยังไม่มีวิสุงคามสีมา ๕๘๕ วัด และมีที่พักพระสงฆ์ ๒๒๒ แห่ง สำนักสงฆ์ ๓๖ แห่ง

ศาสนาคริสต์

ประชาชนของจังหวัดมหาสารคาม นับถือศาสนาคริสต์แยกเป็น ๓ นิกาย ดังนี้
๑) นิกายโปรเตสแตนต์ ๒) นิกายคาทอลิก ๓) นิกายมอร์มอน มีโบสถ์ที่ใช้ประกอบศาสนพิธี ทั้งหมด ๘ แห่ง

ศาสนาซิกข์

ประชาชนที่นับถือศาสนาซิกข์ จะประกอบพิธีกรรมที่บ้านและไปประกอบพิธีกรรมที่ศาสนสถานคุดวารา จังหวัดขอนแก่น

ศาสนาอิสลาม

ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม จะประกอบพิธีกรรมที่บ้านและไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ณ มัสยิด โดยมีมัสยิดจำนวน ๓ แห่ง

ปฏิทินเทศกาล งานประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัด

เดือน	วันที่/ช่วงเวลา ที่จัดงาน	เทศกาล งานประเพณี วัฒนธรรม	สถานที่จัดกิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ เบอร์โทรศัพท์
มกราคม	๑๘ มกราคม ๒๕๖๔	บุญเบิกฟ้า	ศาลหลักเมืองจังหวัด มหาสารคาม	๐๘ ๑๘๗๔ ๗๖๔๗
กุมภาพันธ์	ช่วงวันมาฆบูชา ของทุกปี	งานนมัสการพระบรมธาตุ นาดูน	บริเวณพระบรมธาตุ นาดูน ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัด มหาสารคาม	๐๘ ๑๘๗๔ ๐๒๐๕
มีนาคม				
เมษายน				
พฤษภาคม				
มิถุนายน				
กรกฎาคม				
สิงหาคม				

(ต่อ)

เดือน	วันที่/ช่วงเวลา ที่จัดงาน	เทศกาล งานประเพณี วัฒนธรรม	สถานที่จัดกิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ เบอร์โทรศัพท์
กันยายน				
ตุลาคม				
พฤศจิกายน				
ธันวาคม		งานออนซอนกลองยาว ชาววาปี	หน้าสนามที่ว่าการ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม	๐๘ ๑๘๗๔ ๗๖๓๑

ส่วนที่ ๒

กรอบแนวคิดและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำแผนปฏิบัติการของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม มีกรอบแนวคิดและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

บทวิเคราะห์ศักยภาพจังหวัดมหาสารคาม

จังหวัดมีการประเมินสถานะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกจังหวัดเพื่อให้รู้ถึงสถานะที่เป็นจริงในด้านจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคามที่ต้องระมัดระวังเพื่อเป็นพื้นฐานของการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่เหมาะสมการประเมินสถานะแวดล้อม (SWOT Analysis) ของจังหวัด ปัจจัยภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) และปัจจัยภายนอก (โอกาส ภัยคุกคาม) ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)

- (๑) เป็นแหล่งผลิตพืช ประมงน้ำจืด และสัตว์เศรษฐกิจสำคัญ โดยเฉพาะ ข้าวหอมมะลิ โคเนื้อ พันธุ์ปลาน้ำจืด
- (๒) มีที่ตั้งเป็นจุดศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สะดืออีสาน) สามารถเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งและการท่องเที่ยว ฯลฯ
- (๓) มีแหล่งน้ำต้นทุนสายหลักคือ แม่น้ำชี
- (๔) มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมทางธรรมชาติ เช่น พระธาตุนาดูน กู่สันตรัตน์ พระมิ่งเมือง บึงกุย อุทยานโกสัมพี และพัฒนา edutainment ได้
- (๕) เป็นเมืองแห่งการศึกษา (ตักสิลานคร) ผลิตบุคลากรรองรับการเข้าสู่ AEC
- (๖) มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรรองรับวัตถุดิบในพื้นที่ เช่น โรงงานน้ำตาลและแป้งมันสำปะหลัง เป็นต้น
- (๗) มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับคนในพื้นที่ เช่น เสื้ออก ผ้าไหมสร้อยดอกหมาก

จุดอ่อน (Weaknesses)

- (๑) ประชากรบางส่วนมีรายได้ต่ำและยากจน
- (๒) สภาพดินมีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ ขาดความอุดมสมบูรณ์ และระบบชลประทานไม่ทั่วถึง
- (๓) การผลิตพืชเกษตรส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน GAP และมีการผลิตที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่
- (๔) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่ทันต่อการขยายตัวของเมือง มีสภาพชำรุดและเส้นทางสายยุทธศาสตร์ยังไม่เป็นเชื่อมโยงกับเส้นทางสายหลักและยังไม่เป็นสี่ช่องจราจร
- (๕) ประสิทธิภาพแรงงานต่ำ ขาดแคลนแรงงานฝีมือในภาคอุตสาหกรรม และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกพื้นที่
- (๖) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษายังต่ำ และมีปัญหาสาธารณสุข (โรคเบาหวาน ความดัน)

(๓) มีพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยและภัยแล้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลผลิตเกษตรและคุณภาพชีวิตของประชาชน

โอกาส (Opportunities)

(๑) กระแสความต้องการอาหารคุณภาพสูงของสังคมโลก ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนไปสู่การผลิตอาหารที่มีคุณภาพและมูลค่าสูง

(๒) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นโอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีพุทธของจังหวัด

(๓) การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เป็นโอกาสในการเชื่อมโยงการค้าการลงทุน และท่องเที่ยว และมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน รวมทั้งสามารถขยายธุรกิจทางการศึกษา

(๔) นโยบายสร้างเส้นทางรถไฟรางคู่ของรัฐบาล (ผ่านบ้านไผ่ มหาสารคาม – ร้อยเอ็ด – มุกดาหาร – นครพนม) เป็นโอกาสการพัฒนาเมือง ขยายการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและลดต้นทุน โลจิสติกส์ของจังหวัด

(๕) นโยบายของรัฐให้ความสำคัญกับอาหารปลอดภัย (Food Safety) เมืองเกษตรสีเขียว (Green Agriculture City) การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) เกษตรกรปราดเปรื่อง (SMART Farmer) และการบริหารจัดการน้ำและดินเพื่อการเกษตร จะเป็นโอกาสส่งผลดีต่อการพัฒนาสินค้าเกษตร โดยเฉพาะข้าวคุณภาพ หรือข้าวอินทรีย์ของจังหวัด

อุปสรรค (Threats)

(๑) ผลกระทบจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) สินค้าบางประเภทจะมีการแข่งขันมากขึ้น และอาจก่อให้เกิดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงาน การก่อการร้าย และโรคระบาดจากประเทศเพื่อนบ้าน

(๒) ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก ส่งผลให้ผลผลิตด้านการเกษตรลดลง

(๓) ปัจจัยการผลิตมีการปรับราคาสูงขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตภาคเกษตร โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดปรับตัวสูงขึ้น

การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม

จุดแข็ง (Strength) ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

๑. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม มีการจัดตกแต่งสถานที่ทั้งภายนอกและภายในสำนักงานอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒. นักวิชาการวัฒนธรรมทุกคนให้บริการต่อบุคลากรภายในสำนักงานและบุคลากรภายนอกด้วยความเต็มใจและอัธยาศัยไมตรีอันดี สร้างความประทับใจให้กับผู้ได้รับการบริการ

๓. นักวิชาการวัฒนธรรมทุกคนนำหลักความมีคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ดำรงชีวิตอย่างพอเพียง มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและให้การช่วยเหลือกัน ทั้งด้านการงานและครอบครัว ซึ่งนับเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทย

๔. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมีหน้าที่รับผิดชอบในภารกิจที่ชัดเจน

๕. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปฏิบัติงานในฐานะผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาคด้วยความโปร่งใส

๖. เป็นการประชาสัมพันธ์การทำงานด้านวัฒนธรรมให้ประชาชนได้รับทราบโดยทั่วกัน

๗. เป็นมาตรการที่ดีในการพัฒนาคนพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง
 ๘. ได้รับการยกย่องจากส่วนราชการอื่นในการให้บริการด้านพิธีการ ศาสนพิธี หรือข้อมูลทางวัฒนธรรม

๙. ในระยะเวลาเพียง ๓ - ๕ ปี ที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตั้งขึ้นมา มีการพัฒนางานได้เร็วเมื่อเทียบกับสำนักงานอื่น ๆ ที่ก่อตั้งมาก่อนหลายปี

๑๐. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดได้จัดทำแผนปฏิบัติการสร้างราชการใสสะอาดและให้ข้าราชการดำเนินการปฏิบัติตามแผนโดยเคร่งครัด

๑๑. มีการเสริมสร้างจิตสำนึก “ราชการใสสะอาด”

๑๒. การบริหารงานสำนักงานส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนรับรู้ ทำให้เกิดความโปร่งใส

๑๓. ข้าราชการส่วนใหญ่ เคยปฏิบัติงานร่วมกันมาก่อน มีประสบการณ์ความรู้ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ทำให้ไม่สามารรถฉ้อฉลทำให้เกิดผลเสียต่อทางราชการ

๑๔. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด มีขนาดเล็ก สามารถที่จะกำกับ ควบคุมดูแลได้อย่างใกล้ชิดทำให้ข้าราชการประพฤติปฏิบัติงานให้อยู่ในระเบียบ กฎหมายของทางราชการได้

๑๕. การปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรเครือข่ายทางวัฒนธรรม ทำให้จัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริงของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ก่อให้เกิดความโปร่งใส

๑๖. ผลสำเร็จของการบริหารงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดที่สามารถบริหารงานในสภาวะจำกัดในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์

๑๗. ศักยภาพบริหารงานและประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทีมงาน

๑๘. ความสำเร็จในการประสานงบประมาณ การดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของสำนักงานฯ เช่น งบประมาณพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑๙. การยอมรับบทบาทหน้าที่ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด จากสังคมและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในบุคลากรและภารกิจของกระทรวงวัฒนธรรมว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ

๒๐. บุคลากรของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

จุดอ่อน (Weakness) ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม

๑. ที่ตั้งของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ตั้งอยู่อาคารชั้นสามของศูนย์ราชการจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นชั้นสูงทำให้เดินขึ้นลงไม่สะดวก มีผลต่อการปฏิบัติงานหรือการให้บริการกับบุคคลภายนอก โดยเฉพาะเครือข่ายวัฒนธรรมที่มักเป็นผู้สูงอายุ พร้อมทั้งตั้งอยู่ร่วมกับส่วนราชการอื่นทำให้ขาดความเป็นเอกเทศ

๒. การแบ่งกลุ่มของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ยังไม่ชัดเจนทำให้นักวิชาการวัฒนธรรมเกิดความสับสนและเกิดการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนกัน คำสั่งมอบหมายงานควรเป็นปัจจุบัน

๓. อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการวัฒนธรรม ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน

๔. นักวิชาการวัฒนธรรมขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน สาเหตุเนื่องมาจากความไม่แน่นอนของกระทรวงวัฒนธรรม รวมทั้งโครงสร้างของกระทรวงปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

๕. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดขาดการเตรียมเอกสารข้อมูลอย่างเป็นระบบ
๖. การได้รับจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้เกิดความด้อย เช่น งบประมาณประชาสัมพันธ์ไม่มีให้ เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ ซึ่งมีผลต่อความสัมฤทธิ์ผลของงาน
๗. การสร้างราชการใสสะอาดและป้องกันการทุจริตในหน่วยงาน โดยการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ข้าราชการ กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
๘. ควรมีการเสริมสร้างกระบวนทัศน์และคุณลักษณะของข้าราชการยุคใหม่
๙. ควรส่งเสริมการสร้างโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ป้องกันความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
๑๐. ควรมีการมอบหมายภารกิจหน้าที่แก่นักวิชาการวัฒนธรรมให้ชัดเจน
๑๑. ควรพัฒนาระบบการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดประจำปี งบประมาณและแผนพัฒนาจังหวัด ระยะ ๕ ปี ให้สอดคล้องกับแผนของกระทรวง
๑๒. ควรมีแนวทางและส่งเสริมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน
๑๓. ควรมีการอบรมพัฒนาระบบงานสารบรรณของสำนักงานฯ ให้ได้มาตรฐาน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.๒๕๒๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๑๔. ควรมีการอบรมส่งเสริมสมรรถภาพแก่งานตรวจติดตามและประเมินผล กลยุทธ์งานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

โอกาส (Opportunity) ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม

๑. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเกิดขึ้นจากพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้กระทรวงวัฒนธรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรม และราชการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงวัฒนธรรม หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม
๒. นักวิชาการวัฒนธรรมเป็นบุคลากรที่มีความสามารถในงานหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
๓. นักวิชาการวัฒนธรรมเป็นบุคลากรที่มีความสามารถด้านการประสานงานเกี่ยวกับงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จนเป็นที่ยอมรับของส่วนราชการ เครือข่ายวัฒนธรรม
๔. นักวิชาการวัฒนธรรมเป็นบุคลากรที่เกิดและมีภูมิปัญญาในพื้นที่ทำให้งานมีผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น
๕. นักวิชาการวัฒนธรรมมีความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาวอีสาน

อุปสรรค (Threats) ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม

๑. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมีงบประมาณไม่เพียงพอ
๒. โครงสร้างของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดไม่ชัดเจน

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

๑. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
๒. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
๓. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
๕. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
๖. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แผนการปฏิรูปประเทศ

๑. ด้านการเมือง
๒. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
๓. ด้านกฎหมาย
๔. ด้านกระบวนการยุติธรรม
๕. ด้านเศรษฐกิจ
๖. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๗. ด้านสาธารณสุข
๘. ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยี
๙. ด้านสังคม
๑๐. ด้านพลังงาน
๑๑. ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔

๑. การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์
๒. การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
๓. การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
๔. การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน
๕. การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ สู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน
๖. การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย
๗. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์
๘. การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม
๙. การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ
๑๐. ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๑. ประเด็นความมั่นคง
๒. ประเด็นการต่างประเทศ
๓. ประเด็นการเกษตร
๔. ประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต
๕. ประเด็นการท่องเที่ยว

๖. ประเด็นพื้นที่และเมืองนำอยู่อัจฉริยะ
๗. ประเด็นโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล
๘. ประเด็นผู้ประกอบการและวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่
๙. ประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ
๑๐. ประเด็นการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม
๑๑. ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต
๑๒. ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้
๑๓. ประเด็นการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี
๑๔. ประเด็นศักยภาพการกีฬา
๑๕. ประเด็นพลังทางสังคม
๑๖. ประเด็นเศรษฐกิจฐานราก
๑๗. ประเด็นความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม
๑๘. ประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืน
๑๙. ประเด็นการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ
๒๐. ประเด็นการบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ
๒๑. ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
๒๒. ประเด็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
๒๓. ประเด็นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

นโยบายรัฐบาล

นโยบายหลัก ๑๒ ด้าน

๑. ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์
๒. สร้างความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ และความสงบสุขของประเทศ
๓. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
๔. การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก
๕. การพัฒนาเศรษฐกิจ และความสามารถในการแข่งขันของไทย
๖. การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค
๗. การพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก
๘. ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของไทยทุกช่วงวัย
๙. สาธารณสุข ความเสมอภาคและสวัสดิ์การที่เหมาะสมกับกลุ่มประชาชน
๑๐. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน
๑๑. การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ
๑๒. การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และกระบวนการยุติธรรม

นโยบายเร่งด่วน ๑๒ เรื่อง

๑. การแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน

๒. การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
๓. มาตรการเศรษฐกิจเพื่อรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก
๔. การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม
๕. การยกระดับศักยภาพของแรงงาน
๖. การวางรากฐานระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคต
๗. การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่๒๑
๘. การแก้ไขปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการทั้งฝ่ายการเมืองและ

ฝ่ายราชการประจำ

๙. การแก้ไขปัญหายาเสพติดและสร้างความสงบสุขในพื้นที่ชายแดนภาคใต้
๑๐. การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน
๑๑. การจัดเตรียมมาตรการรองรับภัยแล้งและอุทกภัย
๑๒. การสนับสนุนให้มีการศึกษาการรับฟังความเห็นของประชาชน และการดำเนินการเพื่อแก้ไข

เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

ประกอบด้วยนโยบายหลัก ๔ ประการ

สืบสาน

ประการที่ ๑ ด้านการสืบสานงานวัฒนธรรมของชาติ

๑.๑ ถวายงานพระราชพิธีและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ์ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ และพระบรมวงศานุวงศ์ ด้วยความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ เพื่อเทิดทูนและธำรงไว้ซึ่งสถาบันอันสูงสุดของปวงชนชาวไทย

๑.๒ ดำเนินงานตามพระราชดำริ ส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติ เพื่อไปสู่วัฒนธรรมเพื่อคุณค่า และวัฒนธรรมเพิ่มมูลค่า

๑.๓ ทำนุบำรุงศาสนาให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมสถาบันศาสนาทุกศาสนา ให้มีบทบาทในการเผยแพร่งานที่ดีงาม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต จิตใจ และสังคม

รักษา

ประการที่ ๒ ด้านการรักษาและหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรม

๒.๑ ส่งเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรบุคคลทางด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ศิลปินแห่งชาติ บุชนียบุคคล ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนา ให้มีส่วนร่วมเป็นแม่พิมพ์ (Role Model) ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา องค์กรความรู้

๒.๒ ปลูกกระแสความเป็นไทย (Thainess) สร้างจิตสำนึก ส่งเสริมค่านิยมและอัตลักษณ์ความเป็นไทย ผ่านพื้นที่และกิจกรรมทางวัฒนธรรมทั่วประเทศ

๒.๓ ผลักดันนโยบายการจัดการพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่

๑) ตรวจสอบข้อมูล และสำรวจพื้นที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อจัดทำแผนการบูรณาการ การบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรม

๒) บูรณาการการบริหารจัดการพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม ระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหาการบุกรุกมรดกวัฒนธรรม และแนวทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประโยชน์

๓) จัดทำแผนบูรณาการการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรม รวมทั้งแก้ไข เพิ่มเติม กฎหมายที่เกี่ยวข้องบางมาตรา เพื่อประโยชน์ในการจัดการพื้นที่ และเพื่อลดผลกระทบต่อประชาชนที่บุกรุกพื้นที่ มรดกวัฒนธรรม โดยไม่ตั้งใจ

๔) นำแผนบูรณาการการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรม ด้านการแก้ไขปัญหา การบุกรุกมาทดลองปฏิบัติ

๒.๔ ส่งเสริมการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สนองต่อนโยบายการเตรียมการคนไทยสู่ ศตวรรษที่ ๒๑ มาประยุกต์ใช้ เพื่อการอนุรักษ์ ทำนุบำรุง และบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ

๒.๕ สนับสนุนการจัดทำและบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อเป็นศูนย์กลาง แลกเปลี่ยนข้อมูลด้านวัฒนธรรมของประเทศ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ เผยแพร่ รักษาและทำนุบำรุงสมบัติของชาติ

๒.๖ สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทางวัฒนธรรมและการสร้างความสัมพันธ์อันดี กับอารยประเทศ เผยแพร่องค์ความรู้ที่ถูกต้องสู่สังคมไทยและนานาชาติ

๒.๗ ผลักดันการพัฒนาศูนย์กลางวัฒนธรรมแห่งประเทศไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการแสดง การประชุม การถ่ายทอดองค์ความรู้ การนำเสนอวิชาการและปฏิบัติการ

ต่อยอด

ประการที่ ๓ การต่อยอดวัฒนธรรม ด้วยการนำคุณค่าของวัฒนธรรม สร้างสรรค์สินค้าและบริการ (Creative Culture) สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการทางวัฒนธรรม

๓.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการนำวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์และบริการด้านวัฒนธรรมพื้นถิ่น ให้เป็นวัฒนธรรมสร้างสรรค์ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

๓.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือให้เกิดสถาบันวัฒนธรรมสร้างสรรค์ สร้างมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์และบริการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๓.๓ สนับสนุนการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ที่มีศักยภาพ 5F คือ ๑) อาหาร (Food) ๒) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) ๓) การออกแบบและแฟชั่น (Fashion) ๔) มวยไทย (Fighting) และ ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย และ ๕) เทศกาล ประเพณี (Festival) โดยการบูรณาการและร่วมมือ กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

๓.๔ ส่งเสริมให้มีเวทีและพื้นที่เชิงวัฒนธรรม รวมไปถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ ได้รับการรับรองมาตรฐาน

๓.๕ สนับสนุนให้เกิดการสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการร่วมลงทุน (Eco System) ระหว่างปราชญ์ชาวบ้าน นักวิจัยพัฒนา นักลงทุน นักการตลาดและผู้ประกอบการหน้าใหม่

๓.๖ ส่งเสริมการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้เป็นเครื่องมือในการคิดค้นและวิจัย ออกแบบผลงาน ผลิตภัณฑ์และบริการทางด้านวัฒนธรรม รวมไปถึงการส่งเสริมการตลาดด้วยเครื่องมือทางการตลาดสมัยใหม่

หลักธรรมาภิบาล

ประกาศที่ ๔ ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยหลักธรรมาภิบาลและการสร้างคุณค่าทางสังคม (Value Creation)

๔.๑ ผลักดันการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณธรรมแห่งชาติพร้อมด้วยร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง ศูนย์คุณธรรม จัดตั้งคณะทำงานดำเนินการพัฒนามาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

๔.๒ เร่งรัดขับเคลื่อนการพัฒนาและบรรจุหลักสูตรการเรียนการสอนด้านศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม โดยประสานความร่วมมือระหว่างกระทรวงการศึกษากับกระทรวงวัฒนธรรม และ ส่งเสริมให้มีการวางหลักสูตรการเรียนรู้เสริมภายในท้องถิ่น

๔.๓ เร่งสร้างสรรค์วิถีชีวิตและสังคมคุณภาพ ด้วยการนำมิติทางวัฒนธรรมมาสร้างค่านิยม และจิตสำนึกที่ดีให้กับสังคมไทย การใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ เคารพและรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

ยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรหลักที่อนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างรากฐานการพัฒนาสังคมที่เข้มแข็งและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

พันธกิจ

๑. เติบโตทุนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมให้มีการรักษา สืบทอดและพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒. ปลุกจิตสำนึกความเป็นไทยสร้างค่านิยมและวิถีชีวิตที่ดีงาม

๓. ส่งเสริม สนับสนุนการนำทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดให้เป็นอุตสาหกรรมวัฒนธรรม เชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

๔. จัดการศึกษา วิจัย และบริหารจัดการองค์ความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

๕. ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับต่างประเทศเพื่อนำไทยสู่สากล

ยุทธศาสตร์

๑. เสริมสร้างความตระหนักต่อสถาบันหลักของชาติ

๒. ส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

๓. พัฒนาควสามัคคี และส่งเสริมเกียรติภูมิและภาพลักษณ์ของความเป็นไทย

๔. เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และความเป็นไทย

๕. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา วิจัย บริหารจัดการความรู้ และสร้างนวัตกรรมด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

๖. พัฒนากลไกและยกระดับการจัดการงานวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

๑. เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมให้สอดคล้องและสนองต่อภารกิจตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายของรัฐบาล
๒. เพื่อบูรณาการมิติทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตของประชาชน
๓. เพื่อสร้างเครือข่ายและระดมทรัพยากรในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
๔. เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริม ประสานและบูรณาการการดำเนินงาน ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และประชาชน
๕. เพื่อเสริมสร้างศักดิ์ศรี ความเสมอภาค ความสมานฉันท์ และสันติสุขแก่คนทุกกลุ่ม ทั้งระดับครอบครัว ชุมชน ประเทศ และ สังคมโลก

เป้าหมายหลัก

๑. ดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
 - แต่ละท้องถิ่นสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง
 - มีกิจกรรมระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ประชากรโดยส่วนรวม มีคุณภาพ มีความสามารถ มีความเข้าใจในรากฐานทางวัฒนธรรมของตน และนำมาใช้ในการดำรงชีวิต
 - ประชาชน มีจิตสำนึกและดำรงชีวิตตามรากฐานทางวัฒนธรรมของตนและรู้เท่าทันโลก
 - มีเว็บไซต์ เผยแพร่ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมสู่เด็ก เยาวชน และประชาชน
 - แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมทั้งระดับชาติ และชุมชนท้องถิ่น ได้รับการพัฒนาและส่งเสริม
 - มีพิพิธภัณฑ์ชนชาติไทย หอศิลป์วัฒนธรรมร่วมสมัย หอสมุดแห่งชาติแห่งใหม่
๓. สังคมมีความสมานฉันท์ ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรม และสามารถพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานวัฒนธรรม อยู่ร่วมในสังคมโลก อย่างมีศักดิ์ศรี
 - ประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสร่วมกิจกรรมทางด้านศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม เพื่อสร้างความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน
 - มีศูนย์วัฒนธรรมที่ได้มาตรฐาน สำหรับบริการกิจกรรมทางวัฒนธรรมรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลาย
 - มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นทุกภาคต่างๆ และเชื่อมโยงสู่ประเทศใกล้เคียง
 - ภูมิปัญญาไทยเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ
๔. สถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันทางศาสนา ฯลฯ มีความเข้มแข็งทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนา
 - เกิดเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่กระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ
 - มีระบบฐานข้อมูลทางด้านสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ สำหรับบริหารจัดการการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมและให้บริการองค์ความรู้แก่ประชาชน

ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางของการพัฒนากลุ่มจังหวัด ภายใต้ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ศักยภาพ บริบทของการพัฒนาที่ผ่านมาและในอนาคต รวมทั้งสภาพของปัญหาและความต้องการของประชาชนโดยมียุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ดังนี้

๔.๑ วิสัยทัศน์

“ศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เชื่อมโยงการบริการ การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ สู่อนุภูมิภาคผู้นำโขง”

๔.๒ เป้าประสงค์ เชิงวิสัยทัศน์

เพื่อก้าวไปสู่วิสัยทัศน์และการพัฒนากลุ่มจังหวัดที่พึงปรารถนาในระยะยาว ๔ ปี จึงได้กำหนดเป้าหมายหลักในการพัฒนากลุ่มจังหวัดไว้ ดังนี้

- ๑) เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด
- ๒) เพิ่มผลผลิตการผลิตพืชเศรษฐกิจหลักให้ได้มาตรฐาน
- ๓) เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด

๔.๓ ตัวชี้วัดรวม

- ๑) ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด
- ๒) อัตราการขยายตัวรายได้การท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดที่เพิ่มขึ้น

๔.๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แนวทางการพัฒนา

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของการพัฒนารายได้ประเด็นยุทธศาสตร์ รวม ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ แต่ละประเด็นยุทธศาสตร์มีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพการผลิตการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูป การเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๑) เป้าประสงค์

- ๑.๑) เพิ่มคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรให้ได้มาตรฐาน
- ๑.๒) พัฒนาคูณภาพผลิตภัณฑ์แปรรูปการเกษตร

๒) ตัวชี้วัดรายยุทธศาสตร์

- ๒.๑) ร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น
- ๒.๒) ร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตรที่เพิ่มขึ้น
- ๒.๓) ร้อยละของจำนวนแปลง ฟาร์มที่ได้รับการรับรอง GAP ที่เพิ่มขึ้น

๓) กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วยกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ ดังนี้

- ๓.๑) เพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐานการผลิต
- ๓.๒) พัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าพืชเศรษฐกิจหลัก
- ๓.๓) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการค้า การบริการ และโลจิสติกส์

๑) เป้าประสงค์

- ๑.๑) เพิ่มมูลค่าการค้าและการบริการกลุ่มจังหวัด
- ๑.๒) เพิ่มผลิตภาพแรงงานในกลุ่มจังหวัด

๒) ตัวชี้วัดรายยุทธศาสตร์

- ๒.๑) ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการค้าและบริการกลุ่มจังหวัด
- ๒.๒) ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผลิตภาพแรงงาน

๓) กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา

- ๓.๑) พัฒนาศักยภาพ SMEs และเครือข่ายผู้ประกอบการ
- ๓.๒) พัฒนาและเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์
- ๓.๓) พัฒนาคุณภาพฝีมือแรงงานและเพิ่มทักษะแก่ผู้ประกอบการ
- ๓.๔) พัฒนาระบบการตลาดผลิตภัณฑ์กลุ่มจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร

๑) เป้าประสงค์

เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น

๒) ตัวชี้วัดรายยุทธศาสตร์

- ๒.๑) รายได้จากการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดที่เพิ่มขึ้น
- ๒.๒) มูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เพิ่มขึ้น

๓) กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา

- ๓.๑) พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ชุมชน
- ๓.๒) พัฒนาเครือข่ายอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ
- ๓.๓) ส่งเสริมกิจกรรมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด
- ๓.๔) พัฒนาและยกระดับใหม่ให้เป็นศูนย์กลางแฟชั่นผ้าไหมในภูมิภาค

ยุทธศาสตร์จังหวัดมหาสารคาม

๑. ปรับโครงสร้างการบริการด้านการเกษตรให้เอื้อต่อการผลิต สินค้าเกษตรและคุณภาพ
๒. ส่งเสริมการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๓. ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับการเป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๔. พัฒนาศักยภาพชีวิตของประชาชนสู่สังคมเอื้ออาทรและสมานฉันท์

ยุทธศาสตร์สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรหลักในการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยปลูกฝังค่านิยมอันดีงาม

บนพื้นฐานคุณธรรม นำสังคมอยู่เย็นเป็นสุข

พันธกิจ

๑. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ และสนองงานสำคัญสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ให้มีการสืบทอดอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๒. ปลุกฝังค่านิยมและส่งเสริมวิถีชีวิตที่ดีงาม

๓. นำมิติทางวัฒนธรรมมาเพิ่มคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริม

อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม

เป้าประสงค์

๑. อารงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เอกลักษณ์ของชาติ และวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๒. ประชาชนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย

นำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน และมีความคิดในการสร้างสรรค์และรับรู้ในสุนทรียภาพ

๓. สังคมมีศักยภาพในการเลือกรับและสร้างสรรค์ผลผลิตทางวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่า และสามารถพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมและเศรษฐกิจบนพื้นฐานทางวัฒนธรรม

๔. องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้รับการบริหารจัดการอย่างมีระบบสามารถนำไปใช้เผยแพร่ถ่ายทอดสู่ประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์

๑. รักษาสืบทอดวัฒนธรรมและความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้อยู่อย่างมั่นคง

๒. สร้างค่านิยม จิตสำนึก และภูมิปัญญาคนไทย

๓. นำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

๔. การบริหารจัดการองค์ความรู้ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การดำเนินงาน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ รักษาสืบทอดวัฒนธรรมและความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างมั่นคง

กลยุทธ์

๑. รักษาสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒. ศึกษาค้นคว้าศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างค่านิยม จิตสำนึกและภูมิปัญญาคนไทย

กลยุทธ์

๑. สร้างเครือข่ายด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

๒. สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ นำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

กลยุทธ์

๑. สนับสนุนทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

๒. ส่งเสริมฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

๓. ส่งเสริมการนำกิจกรรมทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม มาใช้ในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

**ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การบริหารจัดการองค์ความรู้ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
กลยุทธ์**

๑. นำกระบวนการบริหารองค์ความรู้ (KM : Knowledge Management) มาใช้ในงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
๒. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
๓. พัฒนาบุคลากรและเครือข่ายด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม

